318

Ramon Vinyes

AL FLORIR ELS POMERS

Aquesta obra fou estrenada al teatre Romea la vetlla del 13 Maig de 1910

17

AL FLORIR ELS POMERS

BIBLIOTECA
TEATRALIA

RAMON VINYES

AL FLORIR ELS POMERS

— APUNT D'AMBIENT —

1910

Es propietat.
Está fet el dipòsit que marca la lley.

Imprempta de la Vda. de J. Cunill, Universitat, 7.—Barcelona

ENDRESSA

Jo tinc tres germanes.

Una que's díu Agnés y es blonda; altre que's díu Rosa y es bruna; altre que's díu María de les Mercès y es blonda.

A elles, petites, qui juguen y riuen y salten, va aquesta meva nota de sol, d'aigua y de flors.

INTERVENEN EN L'ACCIÓ

El jove pastor
El fadrí flequer
El vell cec
Altres dos vells
La fílla de la Senyora Mèstra
La Senyora Mestra
El barber viudo
Nois
Pastors

678215

LLOC

Una petita plassa sonora en un poble de les altes cimes. En la plassa les cases son rònegues y baixes, els portals son quiets. Les parets d'un hort, al fons, la clouen la plassa. Uns vells pomers s'aixequen derrera les parets y ses branques exteses, cabelleres de flors, sombreigen lleugerament un piló tot plé de molses aont tres fonts, seguidament, deixen caure l'alegría de ses aigues... En l'angle de l'esquerra de la plassa, les parets s'acaven y un carrer rampant s'hi obre. El carrer es tortuós y's pert devallant... Tota la part esquerra de la plassa es closa per horts aont els vells pomers hi enlairen la florida de ses branques... Al fons, prop les fons, juntant-se ab l'hort dels vells pomers, una barbería quieta, recullida, a la que's puja per quatre esglaons; entre les pedres dels glaons, l'herba hi creix... La barbería té unes vidrieres pintades de vert; unes melangioses cortinetes vermelles; unes bacines daurades que's mouen ab el vent y omplen la plassa de reflexes; un rètol apagat en el qui les lletres no's veuen y els ornatges son confosos... A la part dreta dugues cases, joioses com velles endiumenjades ab les robes de les casi be oblidades noces, obren els seus balcons confiadament baixos; testos de flors novelles y rams de flors reposen en ells... Els portals de les cases plàcides son amples. En l'hort dels pomers, al fons, hi ha una porta que s'obre a la plassa y

qui té un glaó per devallar... Al esbatenar-se la porta, deixa veure uns rosers blincadissos, de minúscules roses noves, tots florits; unes enredaderes muntant per un asprement de canyes, y, més al fons, l'horta, y, aprés, montanyes llunyes totes vestides de sol matinal y de blavor... Rera'ls horts, el poble segueix y's sent que's desperta; el petit poble oblidat entre monts, sense llegendes... En la plassa canten les fonts, inacabablement, les seves romances sense paraules... La plassa té l'aspecte d'una avia, tres voltes avia, coronada ab la juventut de les flors dels pomers, flors blanc-rosades com cares infantils...

Matí de sol. Les herves brillen. La llum naixenta reposa rojament sobre els vidres dels balcons; sobre'ls vidres de la vella barberta. L'aigua de les fonts, la pica, plena de molses, reverberen l'intensa llum del naixent astre... Tot apar tenir les quietuts somnioses, intenses, d'un front en l'etat madura... Profonda calma... El sol besa les flors closes dels pomers que's baden.

COMENSA

En la petita plassa hi ha una beata quietut matinal... No nés s'ou el remor de l'aigua que, brillanta de sol, ríu sobreixint del vell piló tot vert de molses... Passa un vol de coloms. Sobre l'aigua hi cau la sombra de les blanques ales. En la petita plassa empedrada hi ha sonoritats. El sol, pacífic, l'amara tota... La petita plassa sembla que'l respiri el sol. Moguts lleugerament per un dolcíssim aire, les branques dels pomers florits branden... Passa un altre vol de coloms, lleuger, ressonant, sobre la plassa quieta. El remor de les fonts sembla que s'oigui més... A dins la barbería, suau, una conversa de vellets naix y lentament s'apaga. Silenci. Canta un gall al lluny; altres responen. Seguitment venen unes veus d'un dels estrets carrers: son armòniques com si s'oissin aprés d'haver jugat per entre les branques en flor; la plassa les escolta extàtica... Un alt rellotge de cloquer díu hores. Remors d'una grinyolanta porta que s'obre.

UNA VEU

Bon jorn!

ALTRE VEU

Sou tardana, mare Rosa; tot el poble espera ja als pastors.

LA VEU PRIMERA

Sí, mes jo no'n tinc d'esperar cap, jove Agna!

Les veus enfeblint-se's perden. Una dols quietut aprés, la que es trencada per unes rialle soltes, y, a poc, per un bel de cabra. Calma. L dolcesa del matí se sent... La petita plassa quiet apar de crestall. Les hores caigudes hi vibren Conversa de les fonts y el sol.

S'esbatana la porta de l'hort dels vells po mers. La figura gentil de la filla de la Senyor Mestra, sobre un fons de claretats, se destaca El sol besa'l sol dels seus cabells. El sol entr als seus ulls. El sol l'amara. El sol la fa flame iar. L'hort es gert. Vora la porta verdeijen el rosers de minúscules roses noves, els entortolliga ments de noves enredaderes no florides. La fill de la Senyora Mestra guaita, escorcollant l deserta plassa; els seus ulls s'aturen complas cents sobre les fonts. Resta un instant indecissa y esguarda un rellotge solar, que hi ha en una d les velles cases, ab interès marcat... Aprés a'un petit dupte, sigilosa, la filla de la Senyora Mes tra, qui vesteix robes clares, torna a tancar la porta del bell hort qui ha dut amplaries d'horit zó a la petita plassa... Canten les fonts, com sem pre, en la quietut... Les parets de les velles cases les escolten com si fos nova la cansó. Mes bels de cabra trenquen el silenci que torna a fer-se a poc.

Surt un vell de la vella barbería; baixa'ls glaons de pedra, plens d'herva, y respira el sol... Un altre vell el guaita baixar per darrera les vermelles cortinetes... El vell qui ha sortit resta indecís sota la brillantor del dematí. Ve una ratxa de vent inesperada y cau dels vells pomers pluja de flors. El vell s'arrauleix sota del vent. El matí gloriós triomfa y el vell torna a sentir la joia de la soleiada plassa.

Suaument, en la quietut, el vell parla a un altre vell qui, rera les cortinetes vermelles de la barbería, guaita.

EL VELL PRIMER

Ans d'ahir encare hi caigué neu al pic dels urellers... Se'n sent l'aire.

El vell de dins la barbería s'aixeca ab pausa y va a sortir. Un altre vell, no vist, un vell qui es cec, s'uneix ab ell. Lentament, els dos se mostren en la plassa, reunintse ab el primer dels sortits, prop les amples escales. La porta de la barbería colpeja sonora al tancar.

EL VELL CEC

Com m'abrassa el sol! *(Ab fruició intensíssima).* Què be s'està aquí. Sento l'odor de les branques florides! *(Respira. Els seus ulls, fixes, s'obren molt).* Quín pler el sol!... Ahont son els pastors, ja?

EL VELL SEGON

No ho sé de cert.

EL VELL PRIMER

Avensen. Son amunt. Ja'ls veuen les dones que'ls esperen y criden joioses... Sentíu?

Silenci. Venen de la montanya crits d'alegría boja. Veus de dòna y veus d'infant s'uneixen en una sola estridencia. Els tres vells escolten. Els jorns passats llampegueixen en els seus ulls... Al ferse novament silenci, parlen.

EL VELL SEGON

Es bona la primavera enguany!

EL VELL PRIMER

Va nevar avans d'ahir; les pletes son blanques.

EL VELL CEC

Sí que's bona la primavera, sí, pesi a les neus dels cims.. Jo sento que'ls pomers son ja florits... Altres anys are...

Els vells van a arrecerar-se. Els seus ulls febles cerquen els apacibles recons.

EL VELL PRIMER *(prop de l'escala de pedra)*

Quín racer... Aquí, en els glaons de la vella barbería, el sol hi bat... Seieu! *(Alsant-se y cercant altre lloc en els glaons de la barbería).* Més enllà, amics. Aquí hi arriven els esquitxos de la font. *(Silenci. Lentament, parlant per ell).* Altres anys, are, jo pujava també als cims. Els hiverns a la plana; els istíus als pics.

La porta del hort dels pomers s'obra y la filla de la Senyora Mestra apareix novament, esguardant la plassa y el rellotge solar. Els vells no la veuen.

EL VELL PRIMER *(Les seves paraules son plenes de claror)*

Mira: dos vols de coloms que passen, s'allarguen, s'ajunten, tornen a juntarse. Desde que surt el sol fins que s'enfonsa, els coloms son una professó sobre les cases baixes d'aquest poble.

EL VELL SEGON

Dos vols de coloms, dos: passen, s'escampen, s'ajunten...

Els tres vells han aixecat els ulls enlaire. L'esbategar de les ales dels coloms ofega el remor de les fonts. Els coloms passen entre les

branques dels pomers. Cauen flors. El vell cec, ab un gest tràgic, abaixa el cap enfontsàntse lo entre les mans.

EL VELL CEC *(persistent)*

Altres anys, are, m'esperaven esposa y fills prop de les Creus del terme. Jo pujava la rampant del mont, tarters amunt, ab els remats. Al marxar del poble, a la tardor, ja sentía sobre meu la dolsor de la tornada.

EL VELL SEGON

Sempre els recorts tristos per tu, amic.

EL VELL CEC

Es que'ls meus ulls no veuen ja sino el meu dintre. Què hi puc fer si no la veig la professó de coloms que s'extenen per sobre les cases baixes d'aquest poble?!!

Silenci. Els altres vells tornen a aixecar els ulls. Venen crits de la gent qu'espera als pastors en els caires de la montanya.

UNA VEU DE DONA AL LLUNY

Ja's comencen a veure... Passen el coll d'Arés... Ja's comencen a veure!

CRITS DE LA MULTITUT JOIOSA

Ja's comencen a veure!!!

EL VELL SEGON

Es de joia'l jorn en que'ls pastors retornen. Ens quedem tan sols tota l'hivernada.

EL VELL PRIMER

Sí qu'es de joia, amics... S'obren les portes que'l fret y les neus varen cloure a la tardor; s'apaguen els focs

de les llars fumoses; el sol escalfa, y es vida el sol. *(Al vell cec).* Alégrat, home, que't capfiques sempre... Sents? sents? Tot el poble hi és en els penyals.... Nosaltres retornàrem també en altres primaveres y les esposes ens varen besar el front encare balbes del hivern... Treu-ne alegría dels recorts d'ahir y no tristeses, home!...

EL VELL CEC *(ab esgarrifansa)*

Oh, quín aire més gebrat!

EL VELL SEGON

Es un instant... Ja passa... La neu dels cims...

EL VELL CEC

Are han caigut flors dels vells pomers.

EL VELL PRIMER

Sí... y tot el piló n'es plé... Neden, juguen, les flors, entorn l'aigua que cau...

EL VELL CEC *(ab plor)*

Amics... amics!... Recordances meves!...

ELS DOS VELLS

Eh!... Vens a veure els pastors que arriven?

EL VELL CEC

Veure?... Resto... No puc...

Silenci. La campana del vell cloquer, lenta, pausada, fa sentir la seva veu parlant de morts. En la claror del matí, els sons hi passen com aus negres... Nang!... Nang!... La campana branda tristament... Nang!... Nang!...

Sentíu?... Toquen a morts per la petita Eularia...

Surt la filla de la Senyora Mestra; va ab un cànter a la font. Al passar per la petita porta del hort, una branca dels rosers s'ha enganxat als seus cabells y ella l'en treu d'una revolada. Les petites roses s'esfullen sobre el seu coll... La porta del hort queda oberta... Les montanyes, al lluny, se veuen diàfanament llumi-noses. Ha parat la campana... Apagat el sò de morts, el sol apar més rialler y les fonts canten més clares... Passen remorosament tres o quatre nois.

NOY PRIMER *(passant)*

Ja han assenyalat el mort de la petita Eularia .. Voldràs que la porti jo la Creu?

ALTRE NOY

Fuig, fuig! Pesa massa.

NOY PRIMER

Jo qu'he deixat de veure als pastors, are que aviat arrivaràn al poble!

ALTRE NOY

Ets massa xic. Fuig!

NOY PRIMER

Oy no! Jo l'estimava a la petita Eularia, morta... Me la deixaràs portar la Creu?

Silenci... Els nois han passat, parlant. La filla de la Senyora Mestra, prop la font, ompla y buida el cànter pensativa. Mira el rellotge de

sol... S'arregla els cabells que'l vent li esbulla... Aprés va als vells deixant el cànter en l'empedrat que cerca les tres fonts clares...

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Bon día, avis! Heu vist passar el fadrí flequer?

EL VELL SEGON

Fa poc prenem el sol aquí a la plassa.

EL VELL PRIMER

Què'l cerques, minyona, al fadrí?

Ab aquelles suaus malicies dels vells, la boca se li arruga riallera.

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Cercarlo?... Per què cercarlo, avi?

EL VELL PRIMER

Es que no esperes als pastors, tu, y qui no'ls espera...

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA *(ab ingenuitat)*

Què voleu dir?... No entenc...

EL VELL PRIMER

Que'l qui no'ls espera als pastors, té el xicot al poble: això vull dir.

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

No'n tinc jo de xicot. Eh!!

Els seus ulls fàcils se distreuen. No pensa res, ja. Passa una papellona lleugerament entre les branques dels pomers, sobre ella. Revolteja daurada de sol la papellona.

Ay! guaiteu, avis, una papellona... Es la primera que veig enguany. Volteija les flors dels pomers que han caigut dintre de l'aigua... No'n tinc de xicot!... *(Jugant, rient. Es altre papellona que corre per la plassa).* T'hi ofegaràs en el piló, papellona groga; mira que encare hi ha neu als cims y tens febles les ales. Fuig d'aprop dels dolls qu'esquitxen; que tu ets tan petita, papellona groga, que un esquitx te pot matar, si restes prop dels dolls. *(Riu fort, aprés se neguiteixa).* Quant triga el fadrí flequer!... Qu'és tart, avuy... Are't va be, papellona groga, que'l vent n'hi fa caure més al piló de flors dels vells pomers!... Ay!... Ja es fora... Se fica al hort...

Lleugera, seguint la papellona, ha entrat al hort fent sotmoure tots els rosers y les enredaderes. El seu cos jove apar que irradii entre la ioventut de les fulles.

ELS DOS VELLS

La veus?

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

S'ha perdut dintre les enredaderes... Adeu, papellona groga!

EL VELL CEC *(sol en la plassa. Els altres dos vells han seguit a la filla de la Senyora Mestra fins al glaó que mena al hort.)*

Joventut... En altres temps!...

Silenci. La filla de la Senyora Mestra surt del hort, riallera. Un dels vells va a parlar-li.

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Ptsss!... Que no'ns senti la mare. *(Retornant a la plassa tots tres, prop la pica aont cauen les lluminoses*

aigues). Me fa por la mare... Qu'és pecat que hi par-li ab el fadrí flequer, avis? No ho vol que hi par-li y no ho és de pecat, oy? Mireu, mireu les meves mans com brillen dintre l'aigua de la pica... Quínes esgarrifances; això que's tebia, avuy... Oy, avis, que no es pecat parlar ab el fadrí flequer?

EL VELL PRIMER

Y per què no ho vol ta mare que li parlis?

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Díu que soc massa criatura, encare, per festejar. Oy que no'n soc; oy que no?

Va a midar-se a la paret atolondradament. Cauen flors dels pomers sobre ella. Les herbes arrapadisses se li enganxen als cabells. Ríu y la seva rialla es tan lluminosa com l'aigua que canta.

Mireu, veieu?... Y m'agrada a mi el fadrí flequer. Fa un odor de farina y'm díu uns mots! *(Pica de mans).* Eh! no us vull explicar res més; no sé què ho fa que ho haig de dir tot sempre. *(Resoluda).* Guardeume el cànter que vaig fins a la punta del carrer per si l'esguardo. *(El seu esguard se fixa en el rellotge de sol).* Ay qu'es tart!... Rellotge de sol que avenses y ell no ve. *(Amenassant el rellotge ab el puny y sortint.)*

Silenci llarc. Un noy plora y la seva mare el renya. Plor y veu arriven, confosos, d'un proper carrer. El sol es amo de la plassa; tot sura dins la seva polsina d'or: les veus, els pomers florits, les fonts cantaires, els vells... Veus calmoses venen.

UNA VEU DE DONA

Vaig a l'Esglesia, comare, que no's diga que no hi va ningú al mort de la petita Eularia, perque vagabondejava.

ALTRE VEU DE DONA

Ben fet: jo hi aniría si no fossen els pastors que...

Les veus se perden. L'infant ha parat de plorar y la veu de la mare s'extingeix en una dolcesa de consol y amonestació. Renillen eugues.

EL VELL PRIMER

Sentíu les eugues com renillen? Ve el bon temps.

EL VELL CEC

El bon temps: el temps dels dols per mi... Jo no ho sé per què cada any soc punyit per aquest temps... Aquelles nits dalt de les pletes que tant anyoro, quant tenía sobre'l cap una inmensitat d'estels. Jo encare guardaría les remades si no fos cec, pesi al ser vell...

EL VELL SEGON

Sí; feina hi ha... Polsa, té la capsa... Apa, polsa, té la capsa.

Silenci. Torna a entrar la filla de la Senyora Mestra; ve mal-humorada. S'ouen alguns crits dels que esperen als pastors.

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

No'l veig; no'l veig. Fa rabia... No vindrà el fadrí flequer avuy... M'ha cridat la mare, avis? Eh!... Estic trista!

Les mans dintre els cabells, se vincla melangiosament. Els seus dits troven les herves que

se li havien arrapades al acostarse a la paret. Ab ira infantina, parla.

Fins les herves se m'agafen als cabells per fer-me rabia. Apa, fora, roca morera, herva dolenta, fora; més be estaves a la paret que als meus cabells. Ho sents? Fora!

Venen crits d'alegria molt forts. La plassa extàtica'n tremola. En la plassa'ls crits son com l'esbategar d'un ala demunt d'un llis crestall.

Are'ls pastors deuen arrivar als tres cimals del Ofegat. Tothom està alegre menys jo; quína rabia!

Vol anars-en y'n sent recansa, y torna y omple y buida el cànter are a una, are a altre font. L'aigua, llisquenta, li cobreix les mans blanques y xarbota. Are ha comensat a buidar el cànter pel broc xic, aprés se neguiteija y ho fa pel gros. L'aigua del cànter glanglota tenebrosament.

Sentíu quína ranera l'aigua. Sembla que algú s'hi ofegui dintre el cànter. Avis, oy qu'es més maco el fadrí flequer que no els pastors? Y aprés, quant ve la tardor, marxen els pastors y's queden soles les esposes en les fredes llars. El fadrí flequer resta tot l'hivern y no s'hi ha d'estar sola, l'esposa, prop del foc en les vetlles llargues... Sí, sí, avis, que'n tinc de xicot y es el fadrí flequer el xicot meu!

EL VELL PRIMER

Dolenta, y ho negaves?

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Us he enganyat, us he enganyat... Quan se fa fosc y s'encenen els llums per les botigues, ens parlem en un clap de ombra del carrer, jo y el fadrí. M'agrada més,

avis! Jo m'escapo de casa. Hi ha una quietut per tot que ve de la montanya, mes parlem tan baix que ni en la quietut se senten nostres paraules. Les velles que van a rosari passen y'ns guaiten, "quí es?", diuen algunes. Jo ric baix .. baix... baix... May me coneixen les velles... Un día va passar la mare y ella sí que'm va conéixer y va renyar-me. Vaig estar de mala sort; però vaig tornar-hi al carrer fosc l'endemà a festejar, y hi torno encare! *(Atolondradament, joguinosa).* Ay; are us mullaría a tots, avis. Sento un desitj d'enfonzar els brassos en l'aigua y esquitxar-vos forsa, y omplir-vos de molsa y flors. Soc petita y festeijo; mira, ja ho sabeu; unes bones ganes que tenía d'explicarho!

L'avi cec sanglota desesperadament... ab la tristesa de les velles fonts abandonades entre molses, aixutes casi be tot l'any, que l'aigua hi defalleix cansada quant revenen. En la plassa el sol hi brilla explendorós. No's mou ni una flor, ni una branca.

EL VELL PRIMER

Noy, te deixarem estar... No sé què't passa.

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA *(Acostant se a ell. Amanyegant els cabells blancs ab els seus dits rosats, neu que sembla fondres en el calor de la ma càndida.)*

Per què ploreu, avi cego? No ho vull que ploreu!

EL VELL CEC

No ho sé; deixeume. *(Agafant les mans de la filla de la Senyora Mestra, com per sentir un bes de joventut en la seva fosca)* Ah! Cóm son fredes les teves mans demunt d'aquets ulls meus sense llum. Jo tenía una filla com tu, petita filla de la Senyora Mestra. Era

rossa. *(Les paraules del vell cec son dites tan dolsament que sembla que's facin impalpables.)*

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA *(molt ingènua)*

Jo, no, avi cego... Be; sí que ho soc.

EL VELL CEC

Mes jo t'hi veig que tens la veu com ella y't vull saber com ella. Era rossa y les seves galtes eren un matí de sol y el seu coll semblava aquets pomers quan son florits y espessos de flors blanques... *(Silenci. Ab gran dolor.)* Ma filla va morir, com va morir la esposa meva, com mos fills varen morir, com jo vaig enfonsarme en les tenebres... Y encare'm diuen que no'm neguiteixi, aquestos, avuy que sento el dolor, tot el dolor de les diades que passaren. Encare... Deixeume, soc pesat, ploro, ja m'hi quedaré sol y plé de fosca dintre d'aquesta clara plassa.

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Pobre avi; voleu... *(No sab què fer per consolar-lo).* No heu de plorar... Sentíu, sentíu? Els pastors van atansant-se... Sentíu, avi? Jo us donaré totes les fruites del meu hort, aquest estíu... Pobre avi! Jo us estimaré forsa .. Sentíu els pastors?...

Ha entrat el fadrí flequer. Rient s'atansa de puntetes a la filla de la Senyora Mestra. El fadrí flequer té una bellesa lluminosa; es alt, cimbrejant, ros com el pa... L'aigua de les fonts no para y a voltes, en la plassa, se barrejen remors d'aigue y de paraules. Lleugerament, el fadrí flequer tusta a l'espatlla de la filla de la Senyora Mestra, aprés riu.

La filla de la Senyora Mestra al veure el fadrí flequer, la seva cara s'il·lumina com els cels al fer-se jorn. Après, el recort de l'espera l'esfonqueix. Boira lleugera sobre les tintes or de l'auba.

Ptss! Eh, fuig, vesten!... Jo us vull consolar, avi!... *(Resolta, ab brusquetat.)* Mireu, avi, mireu! Es aquest el fadrí flequer que jo esperava. Vos no'l podeu veure: es un dolent. Fuig, qu'estic enfadada.

EL FADRÍ FLEQUER

No he pogut venir; tenía feina; no'm renyis.

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Si ho sabessis l'estona que t'espero. He sortit fins al cap de vall del carrer; el carrer era sol; m'hi estat una estona; tú no veníes... M'he posat rabiosa, sents? *(Picant de mans.)* Ay que t'has perdut! He vist una papellona groga més bonica! Oy, avi cego que l'hem vista? Oy, avis, que l'hem vista?... Ab aquí t'has aturat avuy?

EL FADRÍ FLEQUER

Fas unes preguntes.

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Jo festejo ab l'avi cego .. Fes, fes, tu... Som promesos ab l'avi cego... Quín vent; tota m'escabella!... Us fa mal el vent, avi? Tu ves ab qui vulguis. Jo l'estimo a n'ell. Mira el rellotge de sol quína hora!... Què contestes?

EL FADRÍ FLEQUER

Què contesto? Que ni he anat a rebre'ls pastors per venir prompte y'm rebs aixís? No he pogut venir.

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Ay que'ns veurà la mare per les finestres. Arracerem-nos com els vells. *(Silenci.)* No has pogut venir: escuses. No't mullis a la pica. Jo tampoc els he volgut veure als pastors. Des de dalt a l'eixida's veu tota la montanya... De bon matí, tot just se feia día, al pentinar-me, hi he sortit a l'eixida... Y res més, sents? A baix ja se sentíen bels y sorolls d'esquella fondos, fondos; ja es veien dones que passaven a esperar-los. Què'n tinc de fer jo dels pastors? Tothom espera als seus. Jo, tot just se feia clar, ja t'esperava a tú. No t'ho mereixes... M'en vaig, m'en vaig. Aont és el cànter?

EL VELL PRIMER

Dígans adeu, almenys!

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

No crideu tant. Ab Deu siau... Avi cec, ab Deu siau.

EL FADRÍ FLEQUER *(Agafantla pel bras amorosament. Els seus dits en el bras de la filla de la Senyora Mestra, son com una eura que s'entortolliga a un arbre.)*

Tu, espérat!

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Ptss! La meva mare'm trovarà en manca. Serem amics, oy avi cec?

EL VELL CEC

M'has fet be. Que Deu te beneeixi, petita filla de la Senyora Mestra... M'era necessari avuy que'm consolessin: tu ho has fet. Escolta. Ma filla era com tu, petita filla de la Senyora Mestra; tenía els cabells rossos,

llarcs, semblaven un ríu d'or; tenía una boca vermella, rienta, semblava una magrana; tenía uns ulls tots blaus...

L'avi cec va apagant la veu. Els seus brassos, aixecats en la llum del matí, suplicants, tenen la tristesa de dugues branques esqueixades.

La filla de la Senyora Mestra ha anat per marxar. Al agafar el cànter, el fadrí flequer li parla arràn d'orella.

EL FADRÍ FLEQUER

Vull dir-te una cosa...

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

No't creuré. Veiam? digues...

Prop de les piques, aont l'aigua de les fonts cau assoleiada, parlen baix. La filla de la Senyora Mestra ríu de quant en quant. La seva rialla es clara y's confon ab el remor de l'aigua que brolla y la fressa de les branques dels pomers totes florides... Crits del poble que espera als pastors... El vent porta remors d'esquelles.

EL VELL PRIMER

M'agafa una mandra en aquest racer de sol...

EL VELL SEGON

Mira, mira, quína alegría de coloms, altre vegada. Fan tremolar el poble ab el seu vol.

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Ho has somniat, díus, que'ns casàvem? *(Ríu avalotada.)*

Ptss! No cridis; no n'han de fer res els vells! *(Torna a fer-se silenci. Sòns de fluviol llunyans y una cansó.)*

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Are les paraules de la filla de la Senyora Mestra cauen dintre'l cant llunyà y apar que siguin acompanyades pel cant les seves paraules. Venen acaronadores a la plassa.

Fadrí flequer; exten les mans a les flors que cauen.

Una ratxada de vent ha sotmogut els pomers y cau sobre'ls promesos la blancor rosada de les flors. En el silenci s'ou la veu del avi cec; es tenuíssima.

EL VELL CEC

Els estíus passaven ràpits... Als hiverns, desde baix a la plana, jo veia al poble sol, quiet, ab les portes tancades y els carrers plens de neu ..

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Trencant estridentment la calma silenciosa de la plassa aont tot sembla va fondres a la llum de sol... Ríu, pica de mans, se blinca, la filla de la Senyora Mestra.

Sempre'm díus lo mateix y no ho crec may Avi cego, avi cego... Díu que encare que jo'm morís, com la petita Eularia, no n'estimaría cap d'altre... Uy!! He espantat a una sargantana que prenía el sol entre'ls dos vells quiets. Veritat que no ho puc creure això, avi cec?... Mentider, mentider, això ho has fet per disculpar-te de lo que has trigat aquest matí. *(S'arregla el cabell.)* Fuig, no t'acostis; a tu sí que t'en tiraré d'aigua.

Vora la pica, ab les mans joves en els dolls de les fons, joguenera, resplandenta, amenassa.

EL FADRÍ FLEQUER *(al altre cap de pica, també ríu. El sol or se colora de vermell en l'impetuositat roja dels seus llavis.)*

Jo a tu t'en tiraré!

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Jo a tu... Uy, quins esquitxos!... Me la pagaràs.

Fa xarbotar l'aigua per mullar al fadrí flequer. En l'empedrat de prop les fonts l'aigua cau remorosa, barrejada ab les flors dels pomers. El matí es esplèndit. Crits al lluny. El fadrí flequer fuig ab el cànter de la filla de la Senyora Mestra. Aquesta xiscla, corrent a son encals.

Ets un nen. Al menys dom el cànter, qu'es tart y vull anar-men. *(Ab un gran crit de joia.)* Ay! tu, mira, mira, la papellona groga altre vegada; t'ha fregat els cabells; t'ha passat arran de boca... Papellona groga, papellona groga... Sí que serà veritat el somni; aviat ens casarem... Papellona groga, papellona groga!. . Ptsss!

Crits aixordadors, aplauses... El primer pastor arriva al mont. Tot apar que li dongui benvinguda. La plassa es intensament plena de dia. Sobre d'ella, la joventut de les flors dels pomers.

UNA VEU DE DONA

El pastor jove es el primer! El pastor jove! Visca!

Més crits. Ab els pastors ha arrivat el bon temps, el sol, en el petit poble. Tothom, àvit, espera als seus. Les esposes al espòs que no han vist en tot l'hivern. Les donzelles, al donzell. Les

avies als rebadans joves que fan per primera volta la estada lluny del poble... Els dos vells se han alsat... Menys el vell cec, qui arruga, sota el jorn magnífic, l'ombriua cara, tothom sent l'alegría del retorn.

El pastor jove, corrent, anhelós, ab una gran mata de marguerides blanques dintre els bronzejats brassos, entra en la plassa. Va espitregat... En la seva cara hi ha sol y vida. Els seus cabells revolts se li escampen pel front plé d'esperances. Els seus llavis son tan roigs, que semblen un foc que vagi a abrandar la seva cara qui es com una garva a punt de batre, de tant daurada.

EL JOVE PASTOR

Soc el primer, soc el primer! *(Ab angoixa fonda)* No m'espera ningú tampoc, aquí?

ELS VELLS

Salut; salut!

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Benvingut, pastor jove! Oh, què vermell qu'estàs, pastor jove!

EL JOVE PASTOR

No has vist ningú esperant-me. No heu vist ningú, avis?... En lloc; en lloc!!... Tant qu'he corregut!

Va a la font y beu assedegat posant la boca roja al raig de l'aigua. Les marguerides blanques tremolen en el seu bras. La que reb en mitj del botó d'or una gota d'aigua s'obre plàcida...

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Are beus? Te farà mal. Y què set tens. Ay, tú, fadrí flequer, mira l'aigua com li raja cap a la pitrera, al pastor jove.

EL PASTOR JOVE (*aprés de beure devé pensatiu, trist; quietuts de posta sobre un front de dematí... Al lluny, el poble remoreja ubriagat de primavera. Fa vent.*)

Ningú!!

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Cóm es molestós el vent aquest. Ja heu arrivat bons?

EL JOVE PASTOR

Sí!

EL FADRÍ FLEQUER

Hi haurà neu a les pletes, encare. Els remats no podràn testar pas herva tendra.

EL JOVE PASTOR

Ningú esperant-me... Eh!!

Llensa lluny d'ell la mata de blanques marguerides, les flors pacients quins pètals blancs se bleguen demanant llum als botons fortament de or. En la plassa, parlen dels pastors les marguerides de les roques cripatantes de sol, aont penjaven arrapades en l'escassa terra d'un esquey.

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Per què les llenses les marguerides?

EL JOVE PASTOR

Son ja mústigues. Les havía cullides en un marge vert, totes assoleiades. (*Silenci.*) Are, que no m'espera ningú, per què les vull?

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA *(cullint les flors: ornant-se ab sa blancor els blonds cabells esbullats.)*

Mira que m'estàn be dintre els cabells, fadrí flequer!

Crits fortíssims de joia a fora. Els pastors son vistos ja escalant l'últim congost. S'endevinen remors d'esquella dels bocs gutes, lladrucs de gos, crits de bailet... Veus de dona, casi be totes, son les que s'ouen ben perceptibles.

VEUS

Ja tens aquí als pastors; ja ve el bon temps!!

EL JOVE PASTOR

Filla de la Senyora Mestra, no l'has vista pas a la petita Eularia?... Què díus?

Silenci fondíssim. La campana torna a tocar a morts. Passen els coloms y s'ou l'esbategar monóton de les seves ales. Les fonts, les fonts harmònioses, les fonts qui tenen paraules de crestall y sospirs de llum, semblen apagarse sota el sò lent que parla, pausat, pausat, d'una vida acavada... La primavera esclatanta sembla trencarse per un moment. La campana gemega en seu prec d'oracions. Cauen les flors a'una branca sencera, pregaria blanca qui du l'encens de les fruites mortes en el càlzer de les flors. Passen els coloms encar... Silenci... El matí avensa suaument, com un donzell qui ofegui el pas passant entre herves altes... Segueix jemegant la campana. La Senyora Mestra apareix en la porta de l'hort dels bells pomers. La Senyora Mestra dona l'impresió a'una tarda a'estíu: en la placidesa dels cels impàvids sempre hi ha algom tempestuós. La mantellina negra li ombreja pacíficament la cara y les mans, amoroses d'acaronar el cap de les

nenes aplicades; son protegides per un rosari de dolorosos grans...

Ràpida, al veure la seva mare, la filla de la Senyora Mestra despulla els seus cabells de l'alegría de les flors. Les marguerides cauen y moren. La Senyora Mestra, parla:

LA SENYORA MESTRA

Què fas aquí? A casa! .. Tot el matí a fora. Passa de atlla això!...

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

He vingut a cercar aigua, mare.

LA SENYORA MESTRA

Y aquest? Y el fadrí flequer? Que també hi ha vingut cercar aigua?

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Parla ab els avis, mare. Ab mí no hi parla pas.

LA SENYORA MESTRA

No, eh?... Mereixeríes!... A casa!

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

No!... Guaiteu, mare. He vist una papellona groga ue tenía les ales igual que or, que semblava tota d'or uan passava per entre les branques florides dels poners.

LA SENYORA MESTRA

A casa, a casa! Vaig al enterro, jo... A casa!

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

No!... Guaiteu, mare. Entre els dos vells hi prenía el ol una sargantana més quieta... Y jo l'he espantada. 'ha encanat depressa, depressa, aquí, entre aquestos ocs la sargantana.

LA SENYORA MESTRA

Camàndules.

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Guaiteu, mare, el pastor jove. Tantost fou aquí dal suat y tot, vinga veure aigua... Oy que fa mal l'aigu si no s'està en repòs, mare?... Quín riure! y li rajava pe la pitrera l'aigua, al pastor.

LA SENYORA MESTRA

Passa. Y que sigui l'última volta que t'hi vegi pa lant ab el fadrí.

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Per què, mare? *(Ab explossió y picant de mans.)* A sentíu?

Crits de joia a fora fortíssims... Han ar vat mes pastors; pel carrer del fons s'ou un r mat, ab grans esquelles que passa. La campa ha parat de tocar a morts. Cants y mots de be vinguda... Els dos vells, alegrès, sentint altr jornades d'altres anys, s'han aixecat trèmols marxen a veure com passen les remades... L plassa assoleiada es calma. Fressa al lluny.

LA SENYORA MESTRA

Jo vaig a enterro y no vull que corris a fora, sent A casa!

EL JOVE PASTOR

Quí s'ha mort, Senyora Mestra?

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Ptss! No!... *(Fent signes a sa mare perque cal Aquesta la mira ab enuig. El jove pastor resta sorprè*

LA SENYORA MESTRA

Fora! *(Al fadrí flequer.)* Y tú a trevallar!

EL FADRÍ FLEQUER

Jo, Senyora Mestra, l'estimo a la seva filla y vull casarmhi!

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Jo també a ne'll, mare, l'estimo!

LA SENYORA MESTRA

Calla! Calla!

La filla de la Senyora Mestra ha desaparegut per la porta del hort. La seva mare la ferma la porta y's guarda la clau a la butxaca. Imperiosament guaita al fadrí flequer, qui se allunya concirós, astorat. Criden les dones en els penyals, qui son miranda del petit poble sobre la montanya.

Aquesta mossa es capassa... Vaig a enterro... Casarse!... Casarse!!

La Senyora Mestra desapareix lentament... Queden el vell cec y el jove pastor en l'assoleiada plassa. Els remors s'extingeixen. Un lleuger núvol com un parpre sobre el sol, ull de foc... Aprés passa el núvol y en la blavor no hi ha anonci de cap més... Tot es diàfan, clar... Sobrix l'aigua del piló y les branques dels pomers, florides, embaumen...

EL VELL CEC

La seva veu ressona fosca en en silenci. Es com el caure d'una font en les fondaries d'una grota. Dolorosament, ab els ulls ben oberts, els ulls inmòvils aont s'espitllen les flors dels pomers

y donen l'impresió de flors posades a sobre d'una tomba, parla el vell cec... Les seves mans, incertament, dibuixen en el buid les imatges externes que van esborrant-se del seu dintre... La cara del vell evoca un paisatge desolat, herves mortes les blanques celles, els cabells que cauen sobre el front; una esquerda de terres resseques la boca, aont les dents, moribondes, jauen rodolades com pedres sense brill; dos estanys d'aigues mortes, els ulls; sorra y pedra, les arrugades galtes.

Tots s'aparellen, tots riuen. Jo sol. Si una rialla cau d'uns llavis, altres llavis la recullen; si un esguart de amor brilla en uns ulls, hi han uns altres ulls que brillen al copsarlo; si es dita una paraula de recort, es eco seu altre paraula... Jo, sol; no més jo, sol...

EL PASTOR JOVE

Prop de la pica de l'aigua, làs, pensatiu, enfonsat en les incertituts. La seva figura plena de joventut, voltada per la alegría de l'aigua, are, marcit com resta, fa semblarlo un roser, tot ple de roses, arrencat d'arrel y soca.

Jo, sol, també!!

EL VELL CEC

Quí parla?

EL JOVE PASTOR (*anant al vell, arrecerantse en la seva falda*)

Avi cec! .. Avi cec!

EL VELL CEC

Quí ets?... Ets un pastor?... Y ets jove!... Jo la sento en les mans meves la teva joventut... Sol també, tu!... Com es?

EL JOVE PASTOR

Sí, sol... Com hi pujava alegre al poble avuy... He sigut el primer en arrivar-hi.

EL VELL CEC *(ab terror)*

Ets el pastor jove!... El qui...!!

EL JOVE PASTOR

Soc el pastor jove, el més jove dels quins han retornat, el que havía de dur el blanc cabrit a l'hermita del Carme, aquest any. *(Silenci.)* Avi, fou el primer hivern que'l vaig deixar el poble, l'hivern passat, sabeu? Jo no tienc pares..., mes hi deixava una dona al poble aquest hivern perque m'esperés, oberts els brassos, aquesta primavera. Retorno y ningú ve á mí al retornar. Pregunto per l'amor meu y ningú contesta a mes paraules... Què ha passat, avi?

VEUS DE PASTORS QUE ARRIVEN

Veníem cansats, mes som gorits al veureus a vosaltres. *(Rialles femenines. Sorolls d'esquelles y remats. Algú pregunta pels seus. S'ou una veu que dona noves, son noves de llunyansa encare. Angoixa de l'espera. Silenci.)*

EL VELL CEC

Quína fredor el sol. Les flors dels vells pomers cauen y'ns rellisquen per la cara. Els pomers ploren... Ses blanques flors son llàgrimes.

EL JOVE PASTOR

Ho era tot per mí el meu amor... Ella no tenía pares; el poble no la podía cervar: era un isart. Jo l'estimava. *(Curt silenci.)* De jorn, cullía herves remeieres pels esqueis del mont, sabía llocs ocults aont les herves crei-

xen ufanoses. Ab sol may ens vejérem, que ella hi vivía absconsa entre l'ufana de les herves y el misteri de les penyes, per això quan ens trobavem feia odor d'herva y misteri, era tota perfum... Les seves herves eren santes, si n'havíen gorit de mals!... Era de nit... A la claror dels astres venía cap a mi; els seus passos eren ofegats per les flors humils de la planella, y jo la veia avensar, poruga, sobre un fons d'estels. Les ovelles dormíen. Els focs eren apagats. Onades de silencis suraven per la pleta. Hora d'amor! Agafats dels brassos, ens deiem nostres goigs demunt l'inmensitat. Ningú ho sabía que'ns estimavem... y veiem el poble als nostres peus, arrupit, y'n veiem altres de pobles y'ns creiem amos del mon sencer, pesi al no tenir, ni l'un ni l'altre, casa. Are... (*Bels, remors d'esquella, lladrucs de gos, sons de fluviol.*) Son els meus remats els qui passen, sols, ab el bailet, cap a la cleda; es el meu gos el que se sent: els conec... Are res.

EL VELL CEC

Pomers florits, les vostres fruites seràn amargues si vostres flors contemplen nostres dols... Recorts, recorts; tornen els pastors... Es la meva vida la que passa...

EL JOVE PASTOR

Els meus remats la coneixíen, avi, a la petita Eularia... Dormien a la pleta en calma y, adormits, al venir ella, obríen els seus ulls per contemplar-la, els seus ulls en perpetua visió d'espais extensos, de montanyes verdejants. Les estrelles hi reposaven un instant en els ulls plens de son dels meus remats. Aprés cloíen els parpres y les estrelles s'apagaven en ells. Mon amor era ab mi. Jo l'abrandava ab paraules y la nit feia vía. Els remats llensaven algun bel perdut y les set estrelles del carro se foníen darrera les montanyes... Vinga par-

lar nosaltres... Pujaven unes boires de les valls; pujava una quietut dels pobles!... Vos be ho sabeu si s'en veuen de camps y monts y pobles des de les pletes... Jo li contava llegendes d'amor, d'enamorats qui foren a la petita Eularia; coses que jo havía sentit contar prop dels focs de les cimes, les nits en que vigilavem que no s'atansessin els llops a n'els remats. *(Narratiu.)* Veus? en aquell poble hi havia un fadrí y una fadrina que s'aimaven com tu y jo. Ell morí a la guerra; la fadrina, un matí, va penjarse en un olm de tort brancam. El senyor Rector deia que havía mort en falta la fadrina. No s'enterra al cementiri dels creients, feligresos; s'enterra al canyer el seu còs... Al endemà, ab por, els moradors del poble vejeren a la fadrina penjada en l'olm de tortes branques: la seva cara era lluminosa com els cels de Juny... Allavors li enterraren a la fadrina en el cementiri dels creients, qu'era a la gloria la fadrina, avi; que les faltes de amor no son pas faltes.

EL VELL CEC

Recorts; recorts!... Tornen els pastors: es la meva vida la que passa.

EL JOVE PASTOR

Mira, allà hi ha un castell en runes; guaita, petita Eularia. Un pany de paret en peu. Una finestra esbatenada y un estel que's veu llunyà, guaitant per la finestra. Un patje y una altíssima Senyora s'hi amaren en el castell en runes. L'altíssima senyora tenía un espòs vell y gelós. Fou un corp negre qui va contar-li al espòs vell y gelós que'l patge y l'altíssima Senyora s'estimaven. "Jo'm venjaré", digué l'espòs. El patge fou tancat en un dels calabossos més llóbrecs del castell. Per fer son torment més paorós, una vella bruixa devant la

porta doble hi digué'ls conjurs del allargar la vida. L'Altíssima senyora va morir d'anyoransa lluny del patge y are es l'estrella l'Altíssima Senyora qui mira eternament, per la finestra oberta de la paret en runes, si veu el seu amor, y s'extingeix quan ve la llum, deixant pels espais la melangía del seu amor sense esperansa...

EL VELL CEC

Díes de pleta, estíu, díes de goig!!

EL JOVE PASTOR

Y tot, avi, y tot parlava deliris entorn y dins nosaltres, tot ens deia estimació y la nit passava, y les nits passaven, y ja'ns coneixíen els cels estrellats y les quietuts, de tan parlar en ells sense torvar-los. Y la pastora hi tremolava dintre els meus brassos com un estel pels cels... y jo, al estirar-me demunt de ma samarra, als dematins, entre'ls meus remats, me semblava que feien claror els meus brassos aont ella havía reposada... Avuy res... Tot fugit... *(Mudansa.)* Pàrleu clar! què'n sabeu, avi, de la petita Eularia? Es un altre el que besa el seu front, pot ser?... Es a un pastor nou a qui espera, pot ser? *(Ab plany fondo.)* Avi!!

EL VELL CEC

Pastor jove, pots oirme?!!

EL JOVE PASTOR

Parleu!!

EL VELL CEC

Es morta, pastor jove, la petita Eularia!!

Les paraules del vell cec, negres, cauen en la plassa assoleiada com caù una bruña àliga ferida sobre les neus dels cims... Esglaiat el jove pastor les escolta les paraules doloroses. Aclofa

el cap, el cap poc avans ple d'il·lusions. Mira com si estigués abocat a un abim espaventable. Els cabells rossos s'esbullen pel seu front. La boca encesa, s'apaga. Cauen o lo llarc del cos els brassos qui havíen sostingut les blanques marguerides que jauen mortes per la plassa. Silenci profón. Els pomers el senten y apar que s'adormi la seva vida en les branques florides qui son inmóvils sota'l sol. Les fonts no canten y les cases, confiadament baixes, apar que's concentrin ab dolor. Res parla. Fins el jorn, donzell calmós qui apar que ofegui el pas per camins d'altes herves, té més silencis y més llangors... El jove pastor ha caigut de genolls als peus de l'avi, au caiguda als peus del cassador, y es morn en la tranquila plassa en festa l'agropament d'un vell cec, decrèpit, arbre mort, y d'un jove a qui la destral malestruga del destí ha tallat totes les primaverals, ufanes rames. Silenci. Calma.

EL JOVE PASTOR (*molt baix de veu*)

Quant va morir, avi?

EL VELL CEC

Avans d'ahir.

EL JOVE PASTOR

Tan poc fa?

EL VELL CEC

Avuy per ella branden les campanes!

El jove pastor, resolt, va per anar·sen. La ma cremosa aparta'ls rinxols bruns del front cremós. La mirada, moribonda s'atura a contemplar les branques dels pomers, totes blanques un instant. Panteja'l pit vigorós, cremat pel sol, sota la camisa de llana...

Escolta, que no sabs com va morir la petita Eularia? Fou de desgracia, pastor jove. La trovaren en el gorc dels tres germans, encar gelat. Els gels, trencats, flotaven y el cos, sagnant, els enrogía. A mí varen contarmeu y jo, dintre els meus ulls en fosca, guardo encar la visió... Escolta...

EL JOVE PASTOR

Pietat, avi!

EL VELL CEC

Escolta... Casibé era tallat el coll de la petita Eularia. Els gels, al fer-se miques, el degueren trossejar com ganivets. El seu gipó era obert violentment; els cordons que'l lligaven eren miques... la forsa de la caiguda, tal vegada... Els seus llavis eren botits com si'ls haguessin mossegat. La seva boca era contreta y un brí de sang negrosa, sense parar, ne rajava. No sé!... Tenía els ulls oberts, pastor, la petita Eularia, y díu que dintre d'ells semblava que hi hagués passat la tosquetat. Els seus ulls blaus eren negres y espantaven... No sé... no sé, pastor...!!

EL JOVE PASTOR (*ab desesper*)

Avi, per què parlaveu?!!... Seguíu!

EL VELL CEC

No sé... *(Abstraient-se.)* Oh, filla meva, tu que m'aimaves tant!

EL JOVE PASTOR

Seguíu!!

EL VELL CEC

Res més, res més, pastor. El gorc dels tres germans es el gorc maleit, tu ho saps; els pins que'l volten tenen

la copa fosca y cap aucell hi nía. La petita Eularia hi era extesa en mitj del gorc. Díu que tenía la cabellera estranyament revolta... El fret l'havía endurida y semblava que'ls cabells estiressin crudels la pell pàlida del front. Les seves galtes eren igual que'l gel, diàfanes, y les venes moradenques, mústigues, s'hi transparentaven en ses galtes. Les seves mans volíen dir el misteri d'aquella mort. L'esquerra era tan eterca, els dits, cinc punyals, eren tant torsats y tant amenassants que feien por. La dreta, posada sobre el pit, sostenía un gran ramell de lliris blaus que s'esfullaven. En el seu pit hi havía una ferida fonda, feta ningú sapigué ab què. Semblava com si un àguila hi hagués clavat el seu bec tort moltes vegades. La sang ne rajava de la ferida y el seu pit era morat y roig y pàlit entre les blaves flors, entre els seus dits que semblava que'l volguessin defensar... Les flors eren mortes... La mà era morta... el pit era mort... Els pins se feren més foscos devant del misteri d'aquella mort crudel, entorn del gorc maleit dels tres germans. El poble sentí pietats per la petita Eularia.

EL PASTOR JOVE

Seguíu. *(Aclucant els ulls; copa d'amargant fel que's vol buidar d'un glop... Les fonts canten.)*

EL VELL CEC *(suplicant amorós)*

Pastor jove!

EL JOVE PASTOR *(crudel, dur)*

Seguíu!!

EL VELL CEC

Era un jorn de boires. Quatre vells la portaren cap al poble en una llitera feta ab rames y troncs... "Dèu haver caigut al gorc cercant ses herves", deien tots. Les boires se penjaven per les copes dels pins, s'es-

tirgassaven, fugíen... Hi hagué un moment en que'l corteig degué pararse; no's veia res; un vel per tot de boires, una grisor per tot: als cims nevava. Rera les boires un remor de converses y de planys s'hi feia... Avant... Al arrivar al poble, els dits entercs de la petita Eularia eren ja lassos; el seu repòs havía comensat; el ram de lliris, escampats, s'extenía per sa cara... Avant... Al passar per aquesta plassa, en la quietut, les boires semblaven adormides entre les branques florides dels pomers; y les fonts parlaven. Els vells se sentíen ja cansats, la llitera, feta ab rames y troncs, fou deixada aquí, a les pedres. Jo... No ho sé... en aquell moment, sentint la boira demunt la meva cara, vaig tenir una visió... Me va semblar veure a una dona morta dins d'un gorc y un home que fugía dintre'ls arbres...

EL JOVE PASTOR (*ab crit esglaiant*)

Avi!

EL VELL CEC

No... No ho diguis això; càllau... Fou follía del pobre avi cec. La plassa, a poc, va quedar sola dins les boires. Els vells, corbats sota'l pes de la morta, varen seguir la seva marxa.

EL JOVE PASTOR

Jo m'afollo!! Què fer? Què fer?! Què fer?!!

Crits d'alegría... Un nucli fort de pastors arriva. Are l'arrivada se fa oficial. Rialles, benvingudes, joia. Es en els caires dels cingles mateix, vora els abims, aont les esposes besen y abrassen als esposos que retornen y'ls infants obren les boques, igual que obren les flors els vells pomers, per riure als pares... Entorn dels que arriven, la bellugadissa blancor dels remats. Petita donzella que t'hi vincles en mitj del remat,

les mans entre'ls cabells, torsant el bust, perque'l promès qui arriva vegi com son crescuts tos pits en flor, bon jorn es aquest per tu. En la plassa hi venen bels y rialles trencant la calma, y les fonts hi parlen, les fonts qui semblen ser la seva ànima lluminosa.

EL JOVE PASTOR (*afollat per la joia que vola entorn*)

Quín odi!... Y tothom ríu!... Se burlen de mí, avi!!

La campana de l'Esglesia senyala que surt l'enterro de la petita Eularia... Els sons son pausats y diuhen qu'es baix y rònec el campanar d'aont cauen. S'ouen resos... Silenci a la plassa... A fora crits.

EL VELL CEC

Are van a enterrar a la petita Eularia.

El jove pastor agafa pel bras a l'avi cec, vol parlar y no pot... Apar que la joventut fuig de sa cara.

Quín ben estar sota del sol... Fa fret, oy?... Sents fret, jove pastor? Els coloms s'allarguen, s'ajunten, passen, tornen a ajuntar-se... Jo'ls sento com una professó sobre les cases baixes d'aquest poble...

EL JOVE PASTOR

Are l'enterren!

EL VELL CEC

Anem... Acompànyem.

Surten y canten les fonts y's mouen les branques dels pomers, y encare branden les campanes.

Arriven més pastors. Surt el barber viudo a la porta de la barberia. Passen pastors cantant, rient... Para la campana.

EL BARBER VIUDO (*a uns pastors qui passen*)

Us topareu ab el mort de la petita Eularia. Are surt

el capellà y la Creu de l'Esglesia... Ja heu arrivat bons, veig!

Per sobre la tanca de l'hort dels vells pomers, entre les branques florides se mostra la filla de la Senyora Mestra. Les flors s'apropen a sa cara y s'obren; la seva cara ne sembla un pom de les flors dels vells pomers, blanca, rosada, maliciosa, primaveral com és.

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA (*Al pujar als arbres els seus cabells s'han agafat ab una branca.*)

Quín mal! Oy! la pica de l'aigua plena de flors que jo faig caure... Barber viudo!

EL BARBER VIUDO

Què vols, bonica?

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

No, bonica, no... No'm feu l'amor qu'estic compromesa. Heu vist el fadrí flequer per aquí?

EL BARBER VIUDO

No!

LA FILLA DE LA SENYORA MESTRA

Com m'enfado!... Rellotge de sol que avenses y ell no torna... Busqueume-l, que m'ha tancat la mare. Si me'l busqueu, barber viudo, us diré maco!

S'ou que venen més pastors; remors d'esquella y cants. Paraules d'amor. Matí d'égloga... Sobre la plassa tornen a passarhi els vols de coloms blancs ab les ales ben obertes... Tres o quatre d'ells baixen fins al piló de l'aigua y beuen confiats, y juguen ab les flors caigudes dels pomers que neden, y sobre les flors caigudes, blanques, el seu bec roig apar que hi ha de deixar gotes de sang... Matí de sol... Volen els coloms fugint... S'apropen els pastors... Les fonts encare canten... Calma lluminosa... Somni...

ACAVA

Preu: 1 pta.